

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De partibus fortitudinis in speciali, & primo de magnanimitate. Qu[a]estio
129.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

magnificentiam autem pertinet, non solum quòd homo consistat in executione magnorum operum, quod pertinet ad constantiam; sed etiam cum quadam virili prudentia & sollicitudine ea exequatur, quod pertinet ad andragathiam, siue strenuitatem. Vnde dicit, quòd andragathia est viri virtus, adinuentiua communicabilium operum. Et sic patet quòd omnes huiusmodi partes ad quatuor principales reducuntur, quas Tullius ponit.

Ad septimum dicendum, quòd illa quinque quæ ponit Aristot. deficiunt à veraratione virtutis: quia, etsi conueniant in actu fortitudinis, differunt tamen in motiuo, vt supra *habitum est. Et ideo non ponuntur partes fortitudinis, sed quidam fortitudinis modi.

q. 123. a.
1 ad 2.

QVÆSTIO CXXIX.

De Magnanimitate, in octo articulos diuisa.

D E inde considerandum est de singulis fortitudinis partibus, ita tamen vt sub quatuor principalibus, quas Tullius ponit, alias comprehendamus: nisi quæ magnanimitatem, de qua etiam Aristot. tractat, loco fiducie ponemus.

- ¶ Primo ergo considerandū erit de magnanimitate.
- ¶ Secundo, de magnificentia.
- ¶ Tertio, de patientia.
- ¶ Quarto, de perseverantia.
- ¶ Circa primum primò considerandum est de magnanimitate, secundo de vitijs oppositis.
- ¶ Circa primum queruntur octo.
- ¶ Primo, vtum magnanimitas sit circa honores?
- ¶ Secundo, vtum magnanimitas sit solum circa magnos honores?
- ¶ Tertio, vtum sit virtus?
- ¶ Quarto, vtum sit virtus specialis?
- ¶ Quinto, vtum sit pars fortitudinis?
- ¶ Sexto, quomodo se habeat ad fiduciam.
- ¶ Septimo, quomodo se habeat ad securitatem.
- ¶ Octauo, quomodo se habeat ad bona fortunæ.

ARTIC.

Vtrum magnanimitas sit circa honores?

643

AD primum sic proceditur. Videur, quod magnanimitas non sit circa honores. Magnanimitas enim est in irascibili: quod ex ipso nomine patet. Nam magnanimitas dicitur quasi magnitudo animi. Animus autem pro vi irascibili ponitur, ut patet in 3. de Anima: ubi Philosophus dicit quod in sensitiuo appetitu est desiderium & animus, idest, concupiscibilis & irascibilis. Sed honor est quoddam bonum concupiscibile, cum sit premium virtutis. Ergo videtur quod magnanimitas non sit circa honores.

¶ 2 Praterca, Magnanimitas cum sit virtus moralis, oportet quod sit circa passiones vel operationes. Non autem est circa operationes: quia sic esset pars iustitiæ. Et sic relinquatur quod sit circa passiones. Honor autem non est passio. Ergo magnanimitas non est circa honores.

¶ 3 Praterca, Ratio magnanimitatis videtur pertinere magis ad prosecutionem quam ad fugam. Dicitur enim magnanimus, quia ad magna tendit. Sed viri tiosi non laudantur ex hoc quod cupiunt honores, sed magis ex eo quod eos fugiunt. Ergo magnanimitas non est circa honores.

SED contra est, quod Philosophus dicit in 4. Ethic quod magnanimitas est circa honores & inhonorationes.

RESPONDEO dicendum, quod magnanimitas ex suo nomine importat quandam extensionem animi ad magna. Consideratur autem habitudo virtutis ad duo. Primo, ad materiam circa quam operatur. Alio modo, ad actum proprium, qui consistit in debito usu talis materiæ. Et quia habitus virtutis principaliter ex actu determinatur, ex hoc principaliter dicitur aliquis magnanimus, quia habet animum ad aliquem magnum actum. Aliquis autem actus potest dici dupliciter magnus, vno modo, secundum proportionem, alio modo, absolute. Magnus quidem potest dici actus secundum proportionem, etiam qui consistit in usu

E 4 alicu-

Su. q. 28.
c. & inf.
presenti q.
a. 4. & 8.
con et q.
131. a. 2.
con & 3.
d. 26. q. 2.
a. 2. ad 4.
& d. 33.
q. 3. ar. 3.
q. 1. c. &
ad 2. &
d. 34. q. 1.
a. 2. cor. c.
2. fin.
* l. 3. te.
42. tom. 2.
li. 4. co. 3.
ant. med.
tom. 5.

alicuius rei parvæ vel mediocris, puta si aliquis illa re optimè utatur: sed simpliciter & absolute magnus actus est, qui consistit in optimo usu rei maximæ. Res autem, quæ in usum hominis veniant, sunt res exteriores, inter quas simpliciter maxima est honor; tum quia propinquissimum est virtuti, utpote testificatio quædam existens de virtute alicuius, ut supra habitum est *; tum etiam quia Deo & optimis exhibetur; tum etiam quia homines propter honorem consequendū, & vituperium vitandum, alia omnia postponunt. Sic autem dicitur aliquis magnanimus ex his quæ sunt magna absolute, & simpliciter, sicut dicitur aliquis fortis ex his quæ sunt difficilia simpliciter. Et ideo consequens est, quod magnanimitas consistat circa honores.

9. 103. B.

1. & 2.

Ad primum ergo dicendum, quod bonum vel malum, absolute quidem considerata, pertinent ad concupiscibilem: sed in quantum additur ratio ardui, sic pertinent ad irascibilem. Et hoc modo honorem respicit magnanimitas, in quantum scilicet honor habet rationem magis vel ardui.

9. 123. A.

3. & 4.

Ad secundum dicendum, quod honor, etsi non sit passio vel operatio, est tamen alicuius passionis obiectum, scilicet spei, quæ tendit in bonum arduum. Et ideo magnanimitas est quidem immediate circa passionem spei, mediate autem circa honorem, sicut circa obiectum spei: sicut & de fortitudine supra dictum est *, quod est circa pericula mortis, in quantum sunt obiectum timoris & audaciæ.

Ad tertium dicendum, quod illi qui contemnunt honores hoc modo, quod pro eis adipiscendis nil inconueniens faciunt, nec eos nimis appetiunt, laudabiles sunt. Si quis autem hoc modo contemneret honores, quod non curaret facere ea quæ sunt digna honore, hoc vituperabile esset. Et hoc modo magnanimitas est circa honores, ut videlicet studeat facere ea quæ sunt honore digna. Non tamen sic, ut pro magno æstimet humanum honorem.

A R.

Utrum magnanimitas de sui ratione habeat quoddam sit circa magnum honorem?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod magnanimitas de sui ratione non habeat quod sit circa magnum honorem. Propria enim materia magnanimitatis est honor, ut * dictum est. Sed magnum & paruum accidunt honori. Ergo de ratione magnanimitatis non est quoddam sit circa magnum honorem.

¶ 2 Præterea, Sicut magnanimitas est circa honores, ita mansuetudo est circa iras. Sed non est de ratione mansuetudinis, quod sit circa iras magnas, vel paruas. Ergo etiam non est de ratione magnanimitatis quod sit circa magnos honores.

¶ 3 Præterea, Paruus honor minus distat à magno honore, quam exhonoriatio. Sed magnanimitas bene se habet circa exhonorationes. Ergo etiam & circa paruos honores. Non ergo est solum circa honores magnos.

SED contra est, quod * Philosophus dicit in 2. Ethic. quod magnanimitas est circa magnos honores.

RESPONDEO dicendum, quod secundum Philosophum * in 7. Physicor. virtus est perfectio quædam, & intelligitur esse perfectio potentie, ad cuius ultimum pertinet, ut patet in primo de celo. Perfectio autem potentie non attenditur in qualicumque operatione, sed in operatione quæ habet aliquam magnitudinem, aut difficultatem. Quilibet enim potentia, quantumcumque imperfecta, potest in aliquam operationem modicam, & debilem. Et ideo ad rationem virtutis pertinet, ut sit circa difficile, & magnum bonum, ut dicitur in * 2. Ethicor. Difficile autem, & magnum, quæ ad idem pertinent, in actu virtutis potest attendi dupliciter. Vno modo, ex parte rationis, in quantum scilicet difficile est medium rationis adiuuare, & in aliqua materia statuere. Et ista difficultas solum inuenitur in actu virtutum intellectualium, & etiam in actu iustitiæ. Alia autem difficultas est

644
Su q 60.
art. 5. co.
¶ inf. p.
fenti q.
a. 4. ad 3.
¶ q. 1. 10
a. 2. ad 2
Et 3. d. 9
q. 1. ar. 1.
q. 8. co. ed
q. 3. ad 3
¶ d. 33.
q. 1. a. 2.
co. fi.
* a. præc.

c. 7. ante
me. to. 5.

to 17. ¶
18. to. 2.

c. 3. in fi.
to. 5.

la re
us a-
Res
exte-
um
atio
itum
tum
dū,
. Sic
sunt
is for
con-
a ho-

l ma-
con-
ui, sic
n re-
nabet

on fit
obie-
a. Et
pal-
circa
tum
n sunt

nnunt
is nil
ntur,
neret
igna-
gnani-
ere,
r pro

R.

ex parte materiæ, quæ de se repugnantiam habere potest ad modum rationis, qui est circa eam ponendus. Et ista difficultas præcipue attenditur in alijs virtutibus moralibus, quæ sunt circa passiones: quia passiones repugnant contra rationem, vt * Dionysius dicit 4. cap. de diuin. nom. Circa quas considerandum est, quòd quædam passiones sunt quæ habent magnam vim resistendi rationi, principaliter ex parte passionis: quædam verò principaliter ex parte rerum, quæ sunt obiecta passionum. Passiones autem non habent magnam vim repugnandi rationi, nisi fuerint vehementes: eo quòd appetitus sensitivus, in quo sunt passiones, naturaliter subditur rationi. Et ideo virtutes quæ sunt circa huiusmodi passiones non ponuntur, nisi circa id quod est magnum in ipsis passionibus. Sicut fortitudo est circa maximos timores, & audacias; temperantia autem circa maximarum delectationum concupiscentias; & similiter mansuetudo est circa maximas iras. Passiones autem quædam habent magnam vim repugnandi rationi, ex ipsis rebus exterioribus, quæ sunt passionum obiecta: sicut amor, vel cupiditas pecuniæ, siue honoris. Et in his oportet esse virtutem non solum circa id quod est maximum in eis, sed etiam circa mediocria, vel minora: quia res exterioris existentes, etiam si sint parvæ, sunt multum appetibiles, vtpote necessaria ad vitam hominis. Et ideo circa appetitum pecuniarum sunt duæ virtutes: vna quidem circa mediocres, vel moderatas, scilicet liberalitas: alia autem circa pecunias magnas, scilicet magnificentia. Similiter etiam & circa honores sunt duæ virtutes: vna quidem circa mediocres honores, quæ innominata est. Nominatur tamen ex suis extremis, quæ sunt philotimia, id est, amor honoris: & aphilotimia, id est, sine amore honoris. Laudatur enim quandoque qui amat honorem, quandoque autem qui non curat de honore: prout scilicet verumque moderatè fieri potest. Circa magnos autem honores est magnanimitas. Et ideo dicendum est, quòd

4. p. 4.
aliqua--
tulum à
prim.

quòd propria materia magnanimitatis, est magnus honor. Et ad ea tendit magnanimus, quæ sunt magno honore digna.

Ad primum ergo dicendum, quòd magnum, & paruum, per accidens se habent ad honorem secundum se consideratum. Sed magnam differentiam faciunt secundum quod comparantur ad rationem, cuius modum in usu honoris obseruari oportet: qui multo difficilius obseruatur in magnis honoribus, quàm in paruis.

Ad secundum dicendum, quòd in ira, & in alijs materijs, non habet difficultatem notabilem, nisi illud quod est maximum, circa quod solum oportet esse virtutem. Alia autem est ratio de diuitijs, & honoribus, quæ sunt res extra animam existentes.

Ad tertium dicendum, quòd ille qui benè magnis vitur, multo magis potest benè vti paruis. Magnanimus ergo intendit magnos honores, sicut quibus est dignus: vel etiam sicut minores his quibus est dignus: quia scilicet virtus non potest sufficienter honorari ab homine, cui debetur honor à Deo. Et ideo non extollitur ex magnis honoribus, quia non reputat eos supra se, sed magis eos contemnit: & multo magis moderatos, aut paruos. Et similiter etiam de honorationibus non frangitur, sed eas contemnit, vtpote quas reputat sibi indignè afferri.

ART. III.

Verum magnanimitas sit virtus?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quòd magnanimitas non sit virtus. Omnis enim virtus moralis in medio consistit. Sed magnanimitas non consistit in medio, sed in maximo: quia maximis dignificat seipsum, vt dicitur in 4. Ethicor. Ergo magnanimitas non est virtus.

¶ 2. Præterea, Qui vnã virtutem habet, habet omnes, vt supra f. habitum est. Sed aliquis potest habere aliquam virtutem, non habens magnanimitatem. Dicit enim * Philosophus in 4. Ethicor. quòd qui est paruis

645
 Infra 9.
 130. a. 2.
 co. Et 2.
 d. 42 q. 2
 ar. 4 cor.
 Et 4. di.
 33. q. 3.
 a. 2 ad 1.
 Et mal.
 q. 8 a. 2.
 co. 1.
 * 1. 4. 6. 3.
 † 1. 2. 9.
 65 ar. 1.
 * 6. 3. 6. 8.
 prin. 5. 7.

paruis dignus, & his dignificat seipsum, temperatus est: magnanimus autem non. Ergo magnanimitas non est virtus.

** c. 3. non multū an se si 10. 5.*
¶ 3 Præterea, Virtus est bona qualitas mentis, ut supra habitum est. Sed magnanimitas habet quasdam corporales dispositiones. Dicit enim * Philosophus in 4. Ethicor. quod motus lentus magnanimi videtur, & vox grauis, & locutio stabilis. Ergo magnanimitas non est virtus.

** ca. 3. a me. 10. 5.*
¶ 4 Præterea, Nulla virtus opponitur alteri virtuti. Sed magnanimitas opponitur humilitati. Nam magnanimus se dignum reputat magnis, & alios contemnit, ut dicitur in * 4. Ethicor. Ergo magnanimitas non est virtus.

¶ 5 Præterea, Cuiuslibet virtutis proprietates sunt laudabiles. Sed magnanimitas habet quasdam proprietates vituperabiles. Primò quidem, quia non est memor beneficiorum. Secundò, quia est otiosus, & tardus. Tertio, quia vititur ironia ad multos. Quarto, quia non potest alijs conuiuere. Quintò, quia magis possidet infructuosa quam fructuosa. Ergo magnanimitas non est virtus.

SED contra est, quod in laudem quorundam dicitur, 2. Mach. 14. Nicanor audiens virtutem comitum ludæ, & animi magnitudinem, quam pro patria certaminibus habebant, &c. Laudabilia autem sunt solum virtutum opera. Ergo magnanimitas, ad quam pertinet magnum animum habere, est virtus.

ar. 1. hu- in 9. 3. 2. 9. 2. a. 2. ad 1
RESPONDEO dicendum, quod ad rationem virtutis humanæ pertinet, ut in rebus humanis bonum rationis seruetur, quod est proprium hominis bonum. Inter cæteras autem res humanas exteriores, honores præcipuum locum tenent, sicut dictum est *. Et ideo magnanimitas, quæ modum rationis ponit circa magnos honores, est virtus.

** c. 3. pau- 10. 5.*
Ad primum ergo dicendum, quod sicut etiam Philoſophus dicit in 4. † Ethic. Magnanimus est quidem magnitudinè extremus, in quantum scilicet ad

ma-

maxima tendit: eo autem quòd ut oportet, medius: quia videlicet ad ea quæ sunt maxima, secundum rationem tendit. Eo enim quòd secundum dignitatem, seipsum dignificat, ut ibidem * dicitur: quia scilicet se non extendit ad maiora quàm dignus est.

† Al. Eo .n. dignū se cēiet, qđ pro dignitate est.
* li. 4. c. 3. 60. 5.

Ad secundum dicendum, quòd connexio virtutum non est intelligenda secundum actus, ut scilicet cuiuslibet competat habere actus omnium virtutum. Vnde actus magnanimitatis non competit cuiuslibet virtutis, sed solum magnis. Sed secundum principia virtutū, quæ sunt prudentia, & gratia, omnes virtutes sunt connexæ secundum habitus simul in anima existētes, vel in actu, vel in propinqua dispositione. Et sic potest aliquis, cui non competit actus magnanimitatis, habere habitum magnanimitatis: per quem scilicet disponitur ad talem actum exequendum, si sibi secundum statum suum competeret.

Ad tertium dicendum, quòd corporales motus diversificantur secundum diversas animæ apprehensiones, & affectiones. Et secundū hoc contingit quòd ad magnanimitatem consequuntur quædam accidentia determinata circa motus corporales. Velocitas enim motus provenit ex eo quod homo ad multa intredit, quæ explere festinat: sed magnanimus intendit solum ad magna, quæ pauca sunt, quæ etiam indigent magna attentione. Et ideo habet motum tardum. Similiter etiam acuitas vocis, & velocitas, præcipue competit his quibuslibet concedere volunt: quod non pertinet ad magnanimos, qui non intromittunt se nisi de magnis. Et sicut prædictæ dispositiones corporaliū motuum conveniunt magnanimis, secundū modū affectionis eorū: ita etiā in his qui sunt naturaliter dispositi ad magnanimitatem, tales condiciones naturaliter inveniuntur.

Ad quartum dicendum, quòd in homine inveniuntur aliquid magnum, quod ex dono Dei possidet: & aliquid defectus, qui competit ei ex infirmitate naturæ. Magnanimitas ergo facit, quòd homo se magnis dignificet secundum considerationem

do-

donorum, quæ possidet ex Deo. Sicut si habet magnā virtutem animi, magnanimitas facit quòd ad perfecta opera virtutis tendat. Et similiter est dicendum de usu cuiuslibet alterius boni, puta scientiæ, vel exterioris fortunæ. Humilitas autem facit quòd homo se ipsum parvipendat secundum considerationem proprii defectus. Similiter etiam magnanimitas contemnit alios, secundum quòd deficiunt à donis Dei. Non enim tantum alios appretiat, quòd pro eis aliquid indecens faciat. Sed humilitas alios honorat, & superiores æstimat, in quantum in eis aliquid inspicit de donis Dei. Unde dicitur in Psalm. 14. de viro iusto, Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus: quod pertinet ad contemptum magnanimi. Timentes autem dominum glorificat: quod pertinet ad honorationem humilis. Et sic patet quòd magnanimitas, & humilitas non sunt contraria, quamvis in contraria tendere videantur, quia procedunt secundum diuersas considerationes.

Ad quintum dicendum, quòd proprietates illæ secundum quòd ad magnanimum pertinent, non sunt vituperabiles, sed superexcedenter laudabiles. Quod enim primò dicitur, quòd magnanimus non habet in memoria, à quibus beneficia recipit, intelligendum est quantum ad hoc quòd non est sibi delectabile, quòd ab aliquibus beneficia recipiat, quin sibi maiora recompenset: quod pertinet ad perfectionem gratitudinis, in cuius actu vult superexcellere, sicut & in actibus aliarum virtutum. Similiter etiam secundò dicitur, quòd est otiosus, & tardus: non quia deficiat ab operando ea quæ sibi conueniunt, sed quia non ingerit se quibuscumque operibus, sed solum magnis, qualia decent eum. Dicitur etiam tertio, quòd vitur ironia: non secundum quòd opponitur veritati, vt scilicet dicat de se aliqua vilia, quæ non sunt; vel neget aliqua magna, quæ sunt: sed quia non totam magnitudinem suam monstrat, maximè quantum ad inferiorum multitudinem. Quia sicut etiam Philo-
phus

phus ibidem dicit *, ad magnanimum pertinet magnum esse ad eos qui in dignitate, & bonis fortuna sunt, ad medios autem moderatum. Quarto etiam dicitur, quod ad alios non potest conuiuere, scilicet familiariter, nisi ad amicos: quia omnino vitat adulationem. & simulationem, quæ pertinet ad animi paruitatem. Conuiuuit tamen omnibus, & magnis, & paruis, secundum quod oportet, vt dictum est *. Quinto etiam dicitur, quod vult habere magis infructuosa: non quæcumque, sed bona, id est, honesta. Nam in omnibus præponit honesta utilibus, tamquam maiora. Utilia enim quæruntur ad subueniendum alicui defectui, qui magnanimitati repugnat.

ARTIC. IV.

Utrum magnanimitas sit virtus specialis?

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod magnanimitas non sit specialis virtus. Nulla enim specialis virtus operatur in omnibus virtutibus. Sed Philosoph. in 4.^a Ethic. dicit, quod ad magnanimum pertinet quod est in vnaquaque virtute magnum. Ergo magnanimitas non est specialis virtus.

¶ 2 Præterea, Nulli speciali virtuti attribuuntur actus diuersarum virtutum. Sed magnanimo attribuuntur diuersarum virtutum actus. Dicitur enim in 4.^a Ethicorum, quod ad magnanimum pertinet non fugere commonentem, quod est actus prudentiæ: neque facere iniusta, quod est actus iustitiæ. Et quod est promptus ad benefaciendum: quod est actus charitatis. Et quod ministrat promptè: quod est actus liberalitatis. Et quod est veridicus: quod est actus veritatis. Et quod non planctiuus: quod est actus patientiæ. Ergo magnanimitas non est specialis virtus.

¶ 3 Præterea, Quælibet virtus est quidam specialis ornatus animæ, secundum illud 1^a 2^a. Induit me Dominus vestimentis salutis. Et postea subdit, Quasi sponfam ornata monilibus suis. Sed magnanimitas est ornatus omnium virtutum, vt dicitur in 4.^a Ethicor. Ergo magnanimitas est virtus generalis.

SED

lib. 4. c. 3.
to 5.
In solut.
ad 1. ar.
gum.
646
Inf. a 5.
ad 2. c.
9. 134. 2.
2. ad 2.
Et 2. dif.
42. q. 2.
ar. 4. cor.
c. d. 44.
q. 2. a. 1.
cor. Et 3.
di. 9. q. 1.
a. 1. q. 2.
con. es. d.
33. q. 3.
a. 3. q. 4.
cor. et ad
1. Et 4.
d. 14. q. 1.
a. 1. q. 3.
ad 2. c.
d. 16. q. 4.
ar. 1. q. 2.
ad 2. c.
mal. q. 8.
a. 3. ad 1.
* 1. 4. c. 3.
ante me.
to. 5.
† c. 3. t. 5.
* c. 3. ante
re med.
10. 5.

† c. 7. 1. 5. SED contra est, quod Philosophus in 2.† Ethic. distinguit eam contra alias virtutes.

* 9. 123. ar. 2. RESPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum est *, ad specialem virtutem pertinet quod modum rationis in aliqua determinata materia ponat. Magnanimitas autem ponit modum rationis circa determinatam materiam, scilicet circa honores, ut supra dictum † est. Honor autem secundum se consideratus, est quoddam speciale bonum. Et secundum hoc magnanimitas, secundum se considerata, est specialis quædam virtus. Sed quia honor est cuiuslibet virtutis præmium, ut ex supra * dictis patet: ideo ex consequenti, ratione suæ materiæ respicit oēs virtutes.

Ad primum ergo dicendum, quod magnanimitas non est circa honorem quemcumque, sed circa magnum honorem. Sicut autem honor debetur virtuti: ita & magnus honor debetur magno operi virtutis. Et inde est quod magnanimus intendit magna operari in qualibet virtute, in quantum scilicet tendit ad ea quæ sunt digna magno honore.

Ad secundum dicendum, quod quia magnanimus tendit ad magna, consequens est quod ad illa præcipue tendat, quæ important aliquam excellentiam: & illa fugiat, quæ pertinent ad defectum. Pertinet autem ad quendam excellentiam, quod aliquis bene faciat, & quod sit communicativus, & plurimum retributivus. Et ideo ad ista promptum se exhibet, in quantum habent rationem cuiusdam excellentiæ: non autem secundum eam rationem, qua sunt actus aliarum virtutum. Ad defectum autem pertinet, quod aliquis in tantum magnipendat aliqua exteriora bona, vel mala, quod pro eis à iustitia, vel quacumque virtute recedat, & declinet. Similiter etiam ad defectum pertinet omnis occultatio veritatis: quia videtur ex timore procedere. Quod etiam aliquis sit planctivus, ad defectum pertinet: quia per hoc videtur animus exterioribus malis succumbere. Et ideo hæc, & similia vitat magnanimus secundum quamdam specialem rationem.

rationem, scilicet tanquam contraria excellentiæ vel magnitudini.

Ad tertium dicendum, quod qualibet virtus habet quendam decorem siue ornatum ex sua specie, qui est proprius unicuique virtuti. Sed superadditur alius ornatu ex ipsa magnitudine operis virtuosi per magnanimitatem: quæ omnes virtutes maiores facit, vt dicitur in 4. * Ethicor.

ARTIC. V.

Utrum magnanimitas sit pars fortitudinis?

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod magnanimitas non sit pars fortitudinis. Idem enim non est pars sui ipsius. Sed magnanimitas videtur idem esse fortitudini. Dicit enim Seneca in libro * de quatuor virtutibus, Magnanimitas, quæ & fortitudo dicitur, si infit animo tuo, cum fiducia magna viues. Et Tullius + dicit in primo de Offic. Viros fortes magnanimos eodem esse volumus, veritatis amicos, minimeque fallaces. Ergo magnanimitas non est pars fortitudinis.

¶ 2 Præterea, Philosophus in quarto * Ethic. dicit, quod magnanimus non est + philokindynos, id est, amator periculi. Ad fortem autem pertinet se exponere periculis. Ergo magnanimitas non conuenit cum fortitudine, vt possit dici pars eius.

¶ 3 Præterea, Magnanimitas respicit magnum in bonis sperandis. Fortitudo autem respicit magnum in malis timendis vel audendis. Sed bonum est principalius quàm malum. Ergo magnanimitas est principalior virtus quàm fortitudo. Non ergo pars eius.

SED contra est, quod Macrobius * & Andronicus ponunt magnanimitatem fortitudinis partem.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum est *, principalis virtus est, ad quam pertinet alii quem generalem modum virtutis constituere in aliqua materia principali. Inter alios autem generales modos virtutis vnus est firmitas animi: quia firmiter se habere requiritur in omni virtute, vt dicitur in...

l. 4. c. 31.
to. 5.
647
sup. q. 128
cor. et lo-
cis ibid.
notatis.
* in c. de
Magna-
nimit. in
prin.
+ l. 1. in c.
cuius ti-
tulæ est:
Fortitudi-
nem si ab
honestate
recedat.
* l. 4. c. 3.
à medio,
so. 5.
+ philo-
kindy-
nos.
* l. 1. in
somnia
Scipionis
in sol. 2.
ante me.
libri.
q. præc. et
q. 48. c.
1. 2. q. 61
ar. 3.

Sec. Sec. Vol. iij.

F secun-

ib 2.c.4.
20. 5.

secundo * Ethicorum. Præcipue tamen laudatur hoc in virtutibus, quæ in aliquod arduum tendunt, in quibus difficillimum est firmitatem seruare. Et ideo quanto difficilius est in aliquo arduo firmiter se habere, tanto principalior est virtus, quæ circa illud firmitatem præstat animo. Difficilius autem est firmiter se habere in periculis mortis, in quibus confirmat animum fortitudo, quam in maximis bonis sperandis vel adipiscendis, ad quæ confirmat animum magnanimitas: quia sicut homo maximè diligit vitam suam, ita maximè refugit mortis pericula. Sic ergo patet quòd magnanimitas conuenit cum fortitudine, in quantum confirmat animum circa aliquod arduum. Deficit autem ab ea in hoc quòd firmat animum in eo, circa quod facilius est firmitatem seruare. Vnde magnanimitas ponitur pars fortitudinis: quia adiungitur ei sicut secundaria principali.

Mb. 5.c.1.
cir. med.
et 6.3.5

Ad primum ergo dicendum, quòd sicut Philosophus dicit in 5.* Ethic. carere malo accipitur in ratione boni. Vnde & non superari ab aliquo graui malo, posita à periculis mortis, accipitur quodammodo pro eo quod est attingere ad magnum bonum. Quorum primum pertinet ad fortitudinem, sed secundum ad magnanimitatem. Et secundum hoc fortitudo & magnanimitas pro eodem accipi possunt. Quia tamen alia ratio difficultatis est in vtroque prædictorum, ideo propriè loquendo, magnanimitas à Philosopho * ponitur alia virtus à fortitudine.

L. 2. Ethic.
6.7.5.

Ad secundum dicendum, quòd amator periculi dicitur, qui indifferenter se periculis exponit: quod videtur pertinere ad eum qui indifferenter multa quæ magna existimat: quod est contra rationem magnanimitatis. Nullus enim videtur pro aliquo se periculis exponere, nisi illud magnum existimet. Sed pro hiis quæ verè sunt magna, magnanimus promptissimè se periculis exponit: quia operatur magnum in actu fortitudinis, sicut in actibus aliarum virtutum. Vnde

* 1.4.c.3.
à me 7.5.

& Philosophus ibidem * dicit, quòd magnanimitas

non

non est ¶ microkindynos, id est, pro parvis periclitans: sed est * megalokyndinos, id est, pro magnis periculis periclitans. Et Seneca dicit in libro ¶ de quatuor virtutibus, Eris magnanimus, si pericula nec appetas vt temerarius, nec formides vt timidus. Nam nil timidum facit animum, nisi reprehensibilis vitæ conscientia.

¶ micro-kindynos.
* megalokyndynos.

Ad tertium dicendum, quòd malum in quantum huiusmodi fugiendum est. Quòd autem contra ipsum sit persistendum, est per accidens, in quantum scilicet oportet sustinere mala ad conseruationem bonorum. Sed bonum de se est appetendum: & quòd ab eo refugiatur non est nisi per accidens, in quantum scilicet existimatur excedere facultatem desiderantis. Semper autem quòd per se est, potius est quàm illud quòd est per accidens. Et ideo magis repugnat firmitati animi arduum in malis quàm arduum in bonis: & ideo principalior est virtus fortitudinis quàm magnanimitatis. Licet enim bonum sit simpliciter principalius quàm malum, malum tamen est principalius quantum ad hoc.

¶ in e. de Magnanim. in fi. illius.

ARTIC. VI.

Vtrum fiducia pertineat ad magnanimitatem?

AD sextum sic proceditur. Videtur, quòd fiducia non pertineat ad magnanimitatem. Potest enim aliquis habere fiduciam non solum de seipso, sed etiam de alio: secundum illud secundæ ad Corinth. 3. Fiduciam autem talem habemus per Christum Iesum ad Deum: non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis. Sed hoc videtur esse contra rationem magnanimitatis. Ergo fiducia ad magnanimitatem non pertinet.

648
supra q. 128. cor.
Et 3. dis.
33. q. 3. a.
3. q. 1. co.

¶ 2 Præterea, fiducia videtur esse timori opposita: secundum illud Isaïæ 12. Fiducialiter agam & non timebo. Sed carere timore magis pertinet ad fortitudinem. Ergo & fiducia magis ad fortitudinem pertinet, quàm ad magnanimitatem.

F 2 ¶ 3 Præ-

¶ 3 Præterea, Præmium non debetur nisi virtuti. Sed fiduciæ debetur præmium. Dicitur enim ad Heb. 3. quod nos sumus domus Christi, si fiduciam & gloriam spei vsque in finem firmam retineamus. Ergo fiducia est quædam virtus distincta à magnanimitate.

Quod etiam videtur per hoc quod Macrobius * eam magnanimitati condiuidit.

SED contra est, quod Tullius † in sua rhetorica videtur ponere fiduciam loco magnanimitatis, vt supra dictum est *.

RESPONDEO dicendum, quod nomen fiduciæ ex fide assumptum esse videtur. Ad fidem autem pertinet aliquid, & alicui credere. Pertinet autem fiducia ad spem, secundum illud Iob. 11. Habebis fiduciam proposita tibi spe. Et ideo nomen fiduciæ hoc principaliter significare videtur, quod aliquis spem promittentis. Sed quia fides etiam dicitur opinio vehemens, contingit autem aliquid vehementer opinari non solum ex eo quod est ab alio dictum, sed etiam ex hoc quod est in alio consideratum: inde est quod fiducia etiam potest dici, qua aliquis spem alicuius rei concipit ex aliquo considerato: quandoque quidem in seipso, puta, cum aliquis videns se sanum, confidit se diu victurum: quandoque autem in alio, puta, cum aliquis considerans alium amicum suum esse & potentem, fiduciam habet adiuuari ab eo. Dicitur est autem supra *, quod magnanimitas proprie est circa spem alicuius ardui. Et ideo quia fiducia importat quoddam robur spei, proueniens ex aliqua consideratione, quæ facit vehementem opinionem de bono assequendo: inde est quod fiducia ad magnanimitatem pertinet.

a. 1. ad 2
arg.

li 4. c. 3.
declinan
do ad fi.
ed. 5.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Philosophi dicit in quarto * Ethicor. ad magnanimum pertinet nullo indigere: quia hoc deficientis est. Hoc tamen debet intelligi secundum modum humanum: vnde addit, vel vix. Hoc est enim supra hominem, vt omnino

no nullo indigeat. Indiget enim omnis homo, primo quidem diuino auxilio: secundo autem etiam auxilio humano, quia homo est naturaliter animal sociale, eo quod sibi non sufficit ad vitam. In quantum ergo indiget alijs, sic ad magnanimum pertinet ut habeat fiduciam de alijs: quia hoc etiam ad excellentiam hominis pertinet, quod habeat alios in promptu, qui eum possint iuuare. In quantum autem ipse aliquid potest, in tantum ad magnanimitatem pertinet fiducia quam habet de seipso.

Ad secundum dicendum, quod sicut supra dictum est*, cum de passionibus ageretur, spes quidem directe opponitur desperationi, quæ est circa idem obiectum, scilicet circa bonum. Sed secundum obiectorum contrarietatem opponitur timori, cuius obiectum est malum. Fiducia autem quoddam robor spei importat: & ideo opponitur timori, sicut & spes. Sed quia fortitudo proprie firmat hominem circa mala, magnanimitas autem circa prosecutionem bonorum: inde est quod fiducia magis proprie pertinet ad magnanimitatem, quam ad fortitudinem. Sed quia spes causat audaciam, quæ pertinet ad fortitudinem: inde est quod fiducia ex consequenti ad fortitudinem pertinet.

Ad tertium dicendum, quod fiducia, ut dictum est*, importat quendam modum spei. Est enim fiducia spes roborata ex aliqua firma opinione. Modus autem adhibitus alicui affectioni, potest pertinere ad commendationem ipsius actus, ut ex hoc sit meritorius: non tamen ex hoc determinatur ad speciem virtutis, sed ex materia. Et ideo fiducia non potest proprie loquendo nominare aliquam virtutem, sed potest nominare conditionem virtutis. Et propter hoc numeratur inter partes fortitudinis: non quasi virtus adiuncta, nisi secundum quod accipitur pro magnanimitate à Tullio †; sed sicut pars integralis, ut dictum est*.

1.2. q. 23
2.2. et 3.
q. 40.
ar. 4.

in co. ar.

† loc. cit.
in argu.
Sed contra
* q. 128.
ar. 1.

virtuti.
Heb.
& glo-
ergo fi-
rate,
eam.
etorica
vt fu-
n fidu-
autem
utem.
ebis fi-
ciz hoc
spem.
auxiliu
nio ve-
opinari
etiam.
est quod
alicuius
ne quide
confidit
uta, cum
poten-
n est au-
t circa
importat
nfiderat
bono af-
mitatem
ilosophi.
pertinet
tamen.
vnde ad-
vt omni-
no

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

649

q. preced. ad 6. **Utrum securitas ad magnanimitatem pertineat?**
D septimum sic proceditur. Videtur, quod securitas ad magnanimitatem non pertineat. Securitas enim, ut supra habitum * est, importat quietem, quendam à perturbatione timoris. Sed hoc maxime facit fortitudo. Ergo securitas videtur idem esse, quod fortitudo. Sed fortitudo non pertinet ad magnanimitatem, sed potius e conuerso. Ergo neque securitas ad magnanimitatem pertinet.

l. 10. c. 18 et incipit Sapiens, parū ante med.

¶ 2 Præterea, Isidorus dicit in lib. * Etymologia- rum, quod securus dicitur quasi sine cura. Sed hoc videtur esse contra virtutem, quæ curam habet de rebus honestis, secundum illud Apostoli 2. ad Tim. 2. Sollicitè cura te ipsum probabilem exhibere Deo. Ergo securitas non pertinet ad magnanimitatem, quæ operatur magnum in omnibus virtutibus.

¶ 3 Præterea, Non est idem virtus, & virtutis præmium. Sed securitas ponitur virtutis præmium: ut patet Job 11. Si iniquitatem quæ est in manu tua abstuleris, defossus securus dormies. Ergo securitas non pertinet ad magnanimitatem, neque ad aliam virtutem, sicut pars eius.

l. 1. in c. cuius titulus est, magnan. in duobus sita est. l. 2. c. 5. d. me. 1. 6.

SED contra est, quod Tullius dicit in 1. * de Offi. quod ad magnanimum pertinet, neque perturbationi animi, neque homini, neque fortunæ succumbere. Sed in hoc consistit hominis securitas, Ergo securitas ad magnanimitatem pertinet.

RESPONDEO dicendum, quod sicut Philosophus dicit in secundo * suæ rhetoricæ, Timor facit homines consiliarios, in quantum scilicet curam habent, qualiter possint euadere ea quæ timent. Securitas autem dicitur per remotionem huius curæ, quam timor ingerit. Et ideo securitas importat quandam perfectam quietem animi à timore: sicut fiducia importat quoddam robur spei. Sicut autem spes directè pertinet ad magnanimitatem, ita timor directè pertinet ad fortitudinem. Et ideo sicut fiducia immediatè pertinet ad

ad magnanimitatem, ita securitas immediatè pertinet ad fortitudinem. Considerandum tamen est, quòd sicut spes est causa audaciæ, ita timor est causa desperationis: vt supra habitum* est, cum de passionibus ageretur. Et ideo sicut fiducia ex consequenti pertinet ad fortitudinem, in quantum videtur audacia: ita & securitas ex consequenti pertinet ad magnanimitatem, in quantum repellit desperationem.

1. 2. q. 45
ar. 2.

Ad primum ergo dicendum, quòd fortitudo non præcipuè laudatur ex hoc quòd non timeat, quòd pertinet ad securitatem: sed in quantum importat firmitatem quandam in passionibus. Vnde securitas non est idem quòd fortitudo, sed est quedam conditio eius.

Ad secundum dicendum, quòd non quilibet securitas est laudabilis: sed quando deponit aliquis curam proinde debet, & in quibus timere non oportet. Et hoc modo est conditio fortitudinis, & magnanimitatis.

Ad tertium dicendum, quòd in virtutibus est quedam similitudo, & participatio futuræ beatitudinis, vt supra habitum est*. Et ideo nihil prohibet securitatem, quandam esse conditionem alicuius virtutis, quamuis perfecta securitas ad præmium virtutis pertineat.

1. 2. q. 5.
a 3. et 7.

ARTIC. VIII.

Vtrum bona fortune conferant ad magnanimitatem?

650

AD octauum sic proceditur. Videtur, quòd bona fortunæ non conferant ad magnanimitatem: quia vt Seneca dicit in libro de Ira, Virtus sibi sufficiens est. Sed magnanimitas facit omnes virtutes magnas, vt dictum est*. Ergo bona fortunæ non conferunt ad magnanimitatem.

ar. 4. huius
q. 1. in c.
Magna
in duobus
pot.issime
sita est.

¶ 2. Præterea, Nullus virtuosus contemnit ea quibus iuuatur. Sed magnanimus contemnit ea quæ pertinent ad exteriorè fortunam. Dicit enim Tullius in libro* de Officijs, quòd magnus animus in exteriorum rerum despiciencia commendatur. Ergo magnanimus

¶ 4 gnani-

gnanimitas non adiuuatur à bonis fortunæ.

† eodē lo
co nūc di
ctō.
* l. 4. c. 3.
anse me.
to. 5.

¶ 3 Præterea, Ibidem Tullius † subdit, quòd ad magnum animum pertinet, ea, quæ videntur acerba, ita ferre, vt nihil à statu naturæ discedat, nihil à dignitate sapientis. Et Aristot dicit in quarto * Ethicorum, quòd magnanimus in infortunijs non est tristis. Sed acerba, & infortunia opponuntur bonis fortunæ. Quilibet enim tristatur de subtractione eorum quibus iuuatur. Ergo exteriora bona fortunæ non conferunt ad magnanimitatem.

li. 4. c. 3.
non mul
tum ante
med. t. 5.
ar. i. hu
ius 9.

S E D contra est, quod Philosophus dicit in quarto * Ethic. quòd bona fortunæ videntur conferre ad magnanimitatem.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut ex supra * dictis patet, magnanimitas ad duo respicit: ad honorem quidem, sicut ad materiam: & ad aliquid magnum operandum, sicut ad finem. Ad vtrumque autem istorum bona fortunæ cooperantur. Quia enim honor virtuosus non solum à sapientibus, sed etiam à multitudine exhibetur, quæ maxima reputat huiusmodi exteriora bona fortunæ: sic ex consequenti, vt ab eis maior honor exhibeatur his, quibus adfunt exteriora bona fortunæ. Similiter etiam ad actus virtutum organicè bona fortunæ deseruiunt: quia per diuitias, & potentias, & amicos, datur nobis facultas operandi. Et ideo manifestum est quòd bona fortunæ conferunt ad magnanimitatem.

Ad primum ergo dicendum, quòd virtus sibi sufficiens esse dicitur: quia sine his etiam exterioribus bonis esse potest. Indiget tamen his exterioribus bonis ad hoc quòd expeditius operetur.

Ad secundum dicendum, quòd magnanimus exteriora bona contemnit, in quantum non reputat ea bona magna pro quibus debeat aliquid indecens facere. Non tamen quantum ad hoc contemnit ea, quin reputet ea vtilia ad opus virtutis exequendum.

Ad tertium dicendum, quòd quicumque non reputat aliquid magnum, neque multum gaudet si illud obti-

obteneat, neque multum tristatur si illud amittat. Et ideo quia magnanimus non aestimat exteriora bona, scilicet bona forruze, quasi aliqua magna: inde est, quod nec de eis multum extollitur si adsint, neque in eorum amissione multum deijcitur.

QVÆST. CXXX.

De presumptione, in duos articulos diuisa.

Deinde considerandum est de vitijs oppositis magnanimitati. Et primo de illis, quæ opponuntur sibi per excessum; quæ sunt tria, scilicet præsumptio, ambitio, & inanis gloria. Secundo, de pusillanimitate, quæ opponitur ei per modum defectus.

¶ Et circa primum queruntur duo.

- ¶ Primo, utrum præsumptio sit peccatum?
- ¶ Secundo, utrum opponatur magnanimitati per excessum?

ARTIC. I.

Utrum præsumptio sit peccatum?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod præsumptio non sit peccatum. Dicit enim Apostolus ad Philip. 3. Quæ retro sunt obliuiscens, ad interiora me extendo. Sed hoc videtur ad præsumptionem pertinere, quod aliquis tendat in ea quæ sunt supra seipsum. Ergo præsumptio non est peccatum.

¶ 2 Præterea, Philosophus dicit in 10. * Ethic. quod oportet non secundum suadentes humana sapere hominem entem, neque mortalia mortalem; sed in quantum contingit immortalem facere. Et in primo Metaph. dicit quod homo debet subtrahere ad diuina, in quantum potest. Sed diuina & immortalia maximè videntur esse supra hominem. Cum ergo de ratione præsumptionis sit, quod aliquis tendat in ea quæ sunt supra seipsum, videtur quod præsumptio non sit peccatum, sed magis sit aliquid laudabile.

¶ 3 Præterea, Apostolus dicit 2. Cor. 3. Non sumus sufficientes aliquid cogitare à nobis quasi ex nobis. Si ergo præsumptio, secundum quam aliquis nititur in ea ad quæ non sufficit, sit peccatum: videtur quod homo nec

651

sup. q. 21.
a 2 ad 1
q. 70.
art. 3. ad
2.
ca. 7. non
procul à
fin. 10. 5.
tc. 2. decli
nādo ad
fin. id in
nuis. 10. 3